

ב"מ כב-כג

שווערד

לע"נ ר' אריה זאב בן ר' יצחק אייזיק שווערד ז"ל

ב"מ כב

1. ריטב"א על מסכת בבא מציעא דף כב/א

שם אייתי אריסי לקמייהו תמרי ורמוני. ומיירי דלהאי אריס לא היה כלום באותן פירות דאם איתא דהוה ליה אמאי לא אכל מר זוטרא אלא ודאי לא הוה לאריסא מידי בהו ומ"ה לא אכל. ואיכא למימר אע"פ שהיה לו בהם לא היה לו רשות לתת כלום בלא רשות מרי בר איסק כדא' בעלמא מאן פלג לך. וכ"ת אם כן אממר ורב אשי היכי אכל. י"ל דמידע ידעי דמינה הוי ניחא ליה למרי בר איסק שיהנה ת"ח מנכסיו ולא אתא באיסורא לידיה דרחמנא שרית מעיקר' כי אע"ג דלא ידע כי האי שהן ת"ח כדאמרינן בזוטו של ים ודו"ק:

2. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף כב/ב

שאני התם דכתיב כי יתן. פירוש ובעינן דניחא ליה בשעת נפילה ממש ולא גמרינן מינה לעלמא דהתם הוא משום דאקיל בה רחמנא להכשיר אפילו נפילה שלא לדעת כלל וכיון דכך צריך דניחא ליה בעודו מכשיר מיהת. מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה. ולא דבעינן דניחא ליה שיפלו על הפירות אלא כיון דניחא ליה שיפלו בשום דבר תלוש וכדאמרינן התם גבי נותן קערה על גבי הכותל שתדיח ואחרניי טובא. והכא לכולי עלמא דרשינן מקרא ומסורת דהא לא סתרי אהדדי אלא כל חד וחד פירושא לחבריה. הריטב"א:

3. ריטב"א על מסכת בבא מציעא דף כב/ב

וכי מאחר דאתותב רבא הני תמרי דזיקא היכי אכלינן להו. וקשיא אפי' לדעת רבא נמי הא לא אכלי' להו דהא מודה רבא בזתים ובחרובין שאסורין משום שחזותן מוכיח עליהן והא לא קשיא דלדעת רבא שרו דלא דמו לזתים וחרובין דהתם איכא למימר חזותן מוכיח עליהן שאינן נופלין מרחוק אלא לפניהם נופלין אבל תמרי ע"י שהדקלים גבוהים משליכו למרחוק וליכא בהו חזותא ומעיקרא מייאש אבל לדעת הא לא ידע דאיאש באיסורא אתא לידיה הב"ת. א"נ זתים וחרובים חשובי ולא מייאש מרייהו מינייהו אבל הני תמרי לא חשיבי אייאשי מינייהו אע"ג דידעי דמדידהו נפל אבל בתר דאתותב רבא וס"ל כאביי קא מיבעיא לן דהשתא כי לא ידעי לא מייאשי כי ידעי מאן דנקטינהו דמדידהו נינהו לא כ"ש:

4. רמב"ם יד החזקה - הלכות גזלה ואבדה פרק טו

(טו) המוצא קציצות בדרך ואפילו בצד שדה קציצות הרי אלו שלו וכן תאנה שהיא נוטה לדרך ונמצאו תאנים תחתיה מותרות משום גזל שהתאנה וכיוצא בה עם נפילתה נמאסת ופטורות משום מעשר אבל זתים וחרובין וכיוצא בהן אסורין: (טז) תמרים שמשיר אותן הרוח מותרות שהבעלים מחלו אותן לכל אדם וזו היא חזקתן ואם היו של יתומים שאינן בני מחילה אסורין וכן אם הקפיד בעל השדה והקיף מקום האילנות או תיקן המקום שיפלו בו הנובלות עד שילקט אותן הרי אלו אסורות שהרי גילה דעתו שלא מחל:

5. המאירי על מסכת בבא מציעא דף כב/ב

כל שזכה בו אדם מצד יאוש אם היה של יתומים לא זכה שהיאוש ממין מתילה הוא ויתומים אינן בני מחילה ומתוך כך אם היה שדה זה מוחזק ליתומים תמרים אלו אסורין הא כל שלא הוחזק בכך אין חוששין שמא של יתומים הוא כלל גדול אמרו למיעוטא דמיעוטא לא חיישינן:

ב"מ כג

1. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף כג/א

אין מעבירין על האוכלין. יש מפרשים אסור לעבור ולדרוס עליהן. ואינו מחזור חדא דאין עוברין על האוכלין הוה ליה למימר. ועוד דאמרינן בעירובין גבי רבן גמליאל שמצא גלוסקא וכו' ואמר ליה טול גלוסקא ואמרינן עלה שמע מינה אין מעבירין וכו' ואם אין דורסין עליהם קאמר למה ליה למימר טול גלוסקא יניחה במקומה ולא ידרסה. לכך הנכון כדפירש רש"י ומיהו הכא

דאמרינן מעבירין על האוכלין פירושה שעוברין עליהם ודורסים אותם וכדמוכה שמעתין ואיידי דנקט אין מעבירין נקט נמי מעבירין ולא נקט עוברין. הריטב"א ז"ל:

2. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף כג/א

וזה לשון הריטב"א, והא איכא גוים. פירוש שדורסין אותן אם כן הוה ליה סימן העשוי להדרס. וקשיא לי דכיון דגוים מיעוטא נינהו למיעוטא לא חיישינן ומשום הא לא מייאשי בעלים מסימן שלהם וכדאשכחן בעיר שרובה ישראל ומיעוט גוים דמשום מיעוט גוים לא מייאשי בעלים לומר דדילמא משכח לה גוי. ושקיל לה ויש לומר דדריסה דהויא ממילא כיון דאזלי גוים התם ודרסי לפי תומם כך הוא מיעוט כרוב דאף על גב דישאליהם לא דרסי גוים דרסי אבל לענין נפילת אבידה או מציאתה לעולם יש לנו לומר דמרבא נפל או דרובא משכחי לה כן נראה לי. ורבתי תירצו דהכא הא איכא מיעוט ישראל שמעבירין על האוכלין לפי תומם וסמוך מיעוטא דישאליהם דגוים או דבהמה וכלבים והוה ליה כפלגא ופלגא וגם זה נכון. עד כאן:

3. שו"ע חושן משפט - סימן רסב

(טו) מצא עיגול ובתוכו חרס, ככר ובתוכו מעות (וי"א דסימן הבא מאליו לא הוי סימן) (טור בשם הרא"ש), חתיכת בשר משונה בחיתוכו, דג נשוך וכן כל כיוצא באלו. הואיל ויש בהם שינוי חייב להכריז, שלא עשאם בעליהן אלא לסימן. אבל חתיכת בשר שאינו משונה בחיתוכו, הרי הוא שלו, שאפילו יכוין זה ויאמר מהירך היא או מהצואר, אינו סימן:

4. שו"ע חושן משפט - סימן רסב

(כא) המוצא כלי מכלים שצורת כולם שוה, אם כלי חדש הוא הרי הוא שלו. ואם היה שטבעתו העין, חייב להכריז, שאם יבא תלמיד חכם ויאמר אף על פי שאינו יכול ליתן בכלי זה סימן יש לי בו טביעות עין, חייב להראותו לו, אם הכירו ואמר: שלי הוא, מחזירין אותו. במה דברים אמורים, בתלמיד ותיק שאינו משנה בדיבורו כלל אלא בדברי שלום או במסכתא (פירוש אם ישאלוהו על מסכתא אחת אם היא סדורה בידו יענה לאו, דרך ענוה) או בפוריא (פירוש אם שאלוהו חבירו שכבת על מטה זו. יאמר: לא, פן יראו בה קרי ויתננה תוס' וכן כתב הרמב"ם) או באושפיזא (פי' כדאמרינן בערכין: מברך רעהו בקול גדול וגו' (משלי כז, יד) קללה תחשב לו שלא יספר בשבחו שקבלוהו בסבר פנים יפות בין בני אדם שאינם מהוגנים שלא יקבצו עליו ויכלו ממונו (תוספות), וכשהוא מקפיד על חלוקו להפכו בענין שלא יראו התפירות המגונות: הגה - ודוקא אם מצא במקום שתלמידי חכמים מצויין, כגון בבית המדרש, אבל בלאו הכי אינו חייב להכריז (טור). וכל ת"ח הוא בחזקת שאינו משנה (כי אם) בדברים הנזכרים לעיל, עד שיביא המוצא ראיה שאינו נזהר (הגהות אשרי פ' הנזכר):

5. ריטב"א על מסכת גיטין דף כז/א

ודוקא לצורב' דרבנן אבל איניש דעלמא לא לאו משום דע"ה לא קי' לי' בטביעות עינא דהא מותרים הם בנשותיהם בלילה וסומים מותרים בנשותיהם ל"ש צורב' דרבנן ל"ש עם הארץ ... אומר רבינו נר"ו דדוקא בדבר שהוא שלו אבל [היכי] דשמעי' דאומר דבר זה מפ' הוא ואית לי טביעות עינא בגויא לא דה' ודאי עדות [היא] כיון שמעיד לאחרים ובעדות לא מהימן לן צורבא דרבנן טפי מע"ה:

6. ריטב"א על מסכת בבא מציעא דף כג/ב

שם אמר רב יהודה בהני תלת מילי עבדי רבנן דמשנו בדבורייהו במסכתא פירוש שאם ישאל אדם לחברו שנית מסכתא פלונית מותר לומר לו לאו והיינו ששנינו לומר למוד לשונ' [לומר] איני יודע שמא תתבדה ותאחז. וא"ת והא כתיב ושננתם שיהו משוננין בפיר. לא קשיא כאן בשעת מעשה כאן שלא בשעת מעשה. כלומר אם ישאל אדם דבר הוראה ורוצה לעשות לכך נאמר ושננתם אבל שלא בשעת מעשה מותר לשנות. בפוריא ליכא לפרש ששואל ביה שמשות מטת' דע"ז נאמר אל תען כסיל באולתו. אלא אם ראה אותו שאינו עוסק בתורה ואמר לו חברו מפני מה לא תעסוק בתורה הבעל קרי אתה דאסור בד"ת מותר לשנות ולומר חולה אני מצטער אני ואיני יכול לעסוק בד"ת. באושפיזא פירוש שלא ישבח אדם אושפיזו ויאמר כך וכך עשה בעבורי דהוה מברך רעהו בקול גדול קללה תחשב לו. וא"ת אורח טוב מהו אומר כמה סעודות עשה בעל הבית בשבילי כל מה שטרח לא טרח אלא בשבילי. לא קשיא כאן באתרא דלא מודיעין ליה פירוש באותו מקום ששואלין על דבר אושפיזו מכירין אותו אסור לגנאו אלא ישבחנו. אבל אין מכירין אותו מותר לשנות כדפריש' ומקשי' ה"ר אלפס וליחשוב נמי דק"ל מותר לשנות בדברי שלום שנאמר ויאמר שמואל איך אלך ושמע וגומר. ומסתברא ליה דהאי דלא חשיב ליה בהדי הנני משום דהכא לא חשיב אלא הך דרשות. אבל הך דשלום מצוה לשנות:

7. מהרש"א על בבא מציעא דף כג/ב

בפוריא. עיין פרש"י ותוס' עוד י"ל ע"פ מ"ש פ"ק דמגילה דחייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן כו' עבידי רבנן דמשנין לומר דלא ידע גם אם הוא אינו מבוסס כל כך וידע: